Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. 7. 2013, sp. zn. 21 Cdo 2288/2012, ECLI:CZ:NS:2013:21.CDO.2288.2012.1

Číslo: 1/2014

Právní věta:

Fikce uznání nároku podle ustanovení § 114b odst. 5 o. s. ř. nenastane, jestliže usnesení, kterým byl žalovaný vyzván, aby se ve stanovené lhůtě ve věci písemně vyjádřil (§ 114b odst. 1 o. s. ř.), a které bylo žalovanému řádně doručeno, neobsahuje předepsané formální náležitosti, a není proto veřejnou listinou.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 02.07.2013

Spisová značka: 21 Cdo 2288/2012

Číslo rozhodnutí: 1

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Rozsudek pro uznání

Předpisy: § 114b o. s. ř.
§ 134 o. s. ř.
§ 158 odst. 1 o. s. ř.
§ 158 odst. 2 o. s. ř.
§ 167 odst. 2 o. s. ř.
§ 21b odst. 1 předpisu č. 37/1992Sb.
§ 21b odst. 2 předpisu č. 37/1992Sb.
§ 40b odst. 2 o. s. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Dopisem ze dne 17. 2. 2010 žalovaný sdělil žalobci, že s ním okamžitě zrušuje pracovní poměr z důvodu, že „dne 3. 2. 2010 odcizil součástky svěřené jinému zaměstnanci v místě, které není jeho pracovištěm, a že svévolně opakovaně opouští své pracoviště a pobývá v prostorách, kde nemá co dělat, ačkoliv byl na porušování této povinnosti opakovaně upozorňován“.

Žalobce se žalobou podanou u Okresního soudu v Kolíně dne 14. 4. 2010 domáhal, aby bylo určeno, že uvedené okamžité zrušení pracovního poměru je neplatné. Žalobu zdůvodnil zejména tím, že důvody uvedené v okamžitém zrušení pracovního poměru nejsou pravdivé, neboť „žádná krádež nebyla žalobci prokázána“, a že nenaplňuje znaky „hrubého porušení pracovní kázně“, ani to, že se

„údajně zdržoval velmi často mimo své pracoviště“. V době, kdy mu bylo doručeno oznámení o okamžitém zrušení pracovního poměru (dne 22. 2. 2010), byl žalobce navíc dočasně práce neschopným, a proto s ním žalovaný nemohl okamžitě zrušit pracovní poměr. V žalobě dále žalobce uvedl, že, i když má žalovaný bydliště, má žalobce pracoviště „na adrese K. 37, K.“, kde mu bylo oznámeno okamžité zrušení pracovního poměru; proto podal žalobu u Okresnímu soudu v Kolíně.

O k r e s n í s o u d v Kolíně – poté, co doručil žalovanému své usnesení ze dne 26. 8. 2010, v němž ho ve smyslu ustanovení § 114b o. s. ř. vyzval, aby se ve lhůtě třiceti dnů ve věci písemně vyjádřil – rozsudkem ze dne 24. 11. 2010, opraveným usnesením ze dne 16. 6. 2011, žalobě vyhověl a rozhodl, že žalovaný je povinen zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení 4800 Kč, „a to České republice na účet Okresního soudu v Kolíně“, a že žalovaný je povinen zaplatit České republice „na účet Okresního soudu v Kolíně“ soudní poplatek ve výši 1000 Kč. Dospěl k závěru, že ve věci nastala fikce uznání nároku ze strany žalovaného podle ustanovení § 114b odst. 5 o. s. ř., neboť se žalovaný na výzvu soudu ve stanovené lhůtě ve věci nevyjádřil, a že proto byly splněny podmínky pro vydání rozsudku pro uznání podle ustanovení § 153a odst. 3 o. s. ř.

K odvolání žalovaného K r a j s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 29. 11. 2011 změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalovanému uložil, aby zaplatil žalobci na náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně 8100 Kč k rukám advokátky Mgr. E. Z.; jinak jej potvrdil a rozhodl, že se potvrzuje „opravné usnesení soudu prvního stupně“ a že žalovaný je povinen zaplatit žalobci na náhradě nákladů odvolacího řízení 8559 Kč k rukám advokátky Mgr. E. Z. Dovodil, že soud prvního stupně v řízení a při rozhodování postupoval v souladu s ustanoveními § 114b a § 153a o. s. ř. a zdůraznil, že žalovaný převzal usnesení soudu prvního stupně ze dne 26. 8. 2010 „osobně dne 30. 9. 2010 ve 14 hodin“ a že proto není – jak žalovaný namítal – rozhodné, zda „doručovací adresa byla oficiálním místem podnikání žalovaného či nikoliv, neboť podle ustanovení § 46a odst. 1 o. s. ř. lze adresátu doručit na kterémkoliv místě, na němž bude zastižen“. Námitku žalovaného, že usnesení soudu prvního stupně ze dne 26. 8. 2010 „postrádalo podpis předsedy senátu či jím pověřené osoby“ odvolací soud odmítl s odůvodněním že „žalovanému doručený stejnopis usnesení sice trpí formálním nedostatkem – obsahuje doložku za správnost vyhotovení s uvedením jména Š. P., avšak bez jejího podpisu“, ale že „usnesení po obsahové stránce splňuje náležitosti požadované ustanovením § 169 o. s. ř. a že tedy nejde o akt nicotný, který nemůže založit jakékoliv účinky“. Vzhledem k tomu, že podle vyhlášky č. 37/1992 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) „listinné opisy (stejnopisy) podepisuje ten, kdo je vyhotovil“, a opatřují se otiskem kulatého úředního razítka soudu a že žalovanému doručený stejnopis usnesení byl opatřen otiskem kulatého úředního razítka soudu prvního stupně, byl otisk úředního razítka soudu na usnesení pro žalovaného „dostatečným dokladem toho, že se jedná o stejnopis úřední listiny způsobilé vyvolat právní následky, o nichž byl poučen“, i když „formálním nedostatkem byla absence vlastnoručního podpisu vyhotovitelky stejnopisu“. Důvodnou neshledal odvolací soud ani námitku žalovaného o tom, že by rozsudek soudu prvního stupně nebyl veřejně vyhlášen, neboť rozsudek pro uznání se podle ustanovení § 153a odst. 4 o. s. ř. vydává bez nařízení jednání a o veřejném vyhlášení rozsudku není potřebné vyrozumívat účastníky řízení.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání. Namítá, že „listina označená jako usnesení ze dne 26. 8. 2010“ nemůže „nabýt účinku rozhodnutí, neboť toto rozhodnutí nebylo nikdy vyneseno“. Usnesení přijaté v „listinné podobě“ podepisuje předseda senátu nebo ten, kdo ho z pověření předsedy senátu nebo podle zákona učinil, originál tohoto usnesení však neobsahuje žádný podpis. Tuto vadu nemůže zhojit otisk úředního razítka na předmětné listině, neboť razítko identifikuje pouze instituci, která listinu vydala, nikoliv však osobu, která ji vyhotovila. Podle dovolatele „požadavek podpisu jedince zároveň zaručí, že razítko bylo použito osobou oprávněnou a nebylo zneužito někým zvenčí (záruka pravosti úředního razítka)“. Žalovaný dále poukazuje na Instrukci ministerstva spravedlnosti ze dne 3. 12. 2001, kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy, a na v ní upravený „závazný postup podepisování rozhodnutí“ a

dovozuje, že usnesení soudu prvního stupně ze dne 26. 8. 2010 těmto požadavkům nevyhovuje. Protože „listina nebyla usnesením“, nemohla žalovanému založit povinnost vyjádřit se ve věci ve lhůtě třiceti dnů, ani žádnou jinou povinnost. Žalovaný dále opakuje svou námitku, že mu předmětná listina nebyla doručována na adresu, ale na adresu, ačkoliv „žádné takové místní označení v celé České republice neexistuje“. Žalovaný navrhl, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu a aby mu věc vrátil k dalšímu řízení.

Žalobce navrhl, aby dovolací soud dovolání žalovaného zamítl, protože dovolání není přípustné, neboť rozsudek odvolacího soudu nemá po právní stránce zásadní význam. Překlep v psaní u adresy žalovaného „Kubovka 37“ místo správného „Kubšovka 37“ v rozsudku soudu prvního stupně byl opraven a „opravná usnesení“ byla žalovanému řádně doručena. Absence podpisu vyhotovitelky stejnopisu je „pouze drobnou vadou rozhodnutí, která nemá právní důsledky“.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) projednal dovolání podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů účinných do 31. 12. 2012, neboť napadený rozsudek byl vydán v době do 31. 12. 2012 (srov. čl. II bod 7 zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání žalovaného proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Podmínky přípustnosti dovolání proti rozsudku odvolacího soudu jsou obsaženy v ustanovení § 237 o. s. ř.

Dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jímž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé (§ 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.) nebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil (§ 237 odst. 1 písm. b/ o. s. ř.), anebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam (§ 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.).

Žalovaný dovoláním napadá rozsudek odvolacího soudu, kterým byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé. Podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. dovolání není přípustné, a to již proto, že ve věci samé nebylo soudem prvního stupně vydáno rozhodnutí, které by bylo odvolacím soudem zrušeno. Dovolání žalovaného proti rozsudku odvolacího soudu tedy může být přípustné jen při splnění předpokladů uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je soudy rozhodována rozdílně, nebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak; k okolnostem uplatněným dovolacími důvody podle § 241a odst. 2 písm. a) a § 241a odst. 3 o. s. ř. se nepřihlíží (§ 237 odst. 3 o. s. ř.).

Dovolací soud je při přezkoumání rozhodnutí odvolacího soudu zásadně vázán uplatněnými dovolacími důvody (srov. § 242 odst. 3 o. s. ř.); vyplývá z toho mimo jiné, že při zkoumání, zda napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve smyslu ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. ve věci samé po právní stránce zásadní význam, může posuzovat jen takové právní otázky, které dovolatel v dovolání označil.

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud za použití hledisek, příkladmo uvedených v ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř., dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé po právní stránce zásadní význam skutečně má.

V projednávané věci soud prvního stupně usnesením ze dne 26. 8. 2010 vyzval ve smyslu ustanovení § 114b o. s. ř. žalovaného, aby se ve lhůtě třiceti dnů ve věci písemně vyjádřil. Originál tohoto usnesení – jak vyplývá z obsahu spisu – vyhotovila na písemný pokyn předsedkyně senátu JUDr. M. M. ze dne 26. 8. 2010 soudní kancelář a v písemné podobě ho založila do spisu, aniž by byl předsedkyní senátu JUDr. M. M. podepsán. Stejnopis usnesení, opatřený otiskem kulatého úředního razítka soudu prvního stupně, jménem předsedkyně senátu JUDr. M. M. se zkratkou „v. r.“ a doložkou „Za správnost vyhotovení“ s uvedením jména „Š. P.“, soudní kancelář v souladu s písemným pokynem předsedkyně senátu JUDr. M. M. ze dne 26. 8. 2010 – ačkoliv jeho originál nebyl předsedkyní senátu JUDr. M. M. podepsán – odevzdala v písemné podobě, aniž by byl také podepsán Š. P. , k doručení žalovanému na adresu uvedenou v žalobě prostřednictvím držitele poštovní licence; žalovaný si zásilku s touto písemností, která byla připravena k vyzvednutí dne 20. 9. 2010, vyzvedl v provozovně držitele poštovní licence dne 30. 9. 2010. Soud prvního stupně poté rozsudkem ze dne 24. 11. 2010, opraveným usnesením ze dne 16. 6. 2011, žalobě vyhověl s odůvodněním, že ve věci nastala fikce uznání nároku ze strany žalovaného podle ustanovení § 114b odst. 5 o. s. ř., neboť se žalovaný na výzvu soudu ve stanovené lhůtě ve věci nevyjádřil, a že proto byly splněny podmínky pro vydání rozsudku pro uznání podle ustanovení § 153a odst. 3 o. s. ř.

Za tohoto stavu věci bylo pro rozhodnutí ve sporu významné vyřešení právní otázky, jaké má právní následky skutečnost, že soud doručil účastníku (jeho zástupci) písemné vyhotovení usnesení, aniž by jeho originál založený ve spise byl podepsán předsedou senátu (jinou k tomu oprávněnou osobou) a aniž by jeho účastníku doručovaný stejnopis byl podepsán tím, kdo ho vyhotovil.

Protože posouzení uvedené otázky bylo pro rozhodnutí projednávané věci významné (určující) a protože tato právní otázka dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu vyřešena, představuje rozsudek odvolacího soudu rozhodnutí, které má po právní stránce zásadní význam. Dovolací soud proto dospěl k závěru, že dovolání proti rozsudku odvolacího soudu je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání žalovaného je opodstatněné.

Nestanoví-li zákon jinak, v „listinné“ (rozumí se písemné) podobě vyhotovený úkon soudu podepisuje předseda senátu nebo ten, kdo ho z pověření předsedy senátu nebo podle zákona učinil; jeho stejnopis se vyhotoví, jestliže je to třeba, a podrobnosti stanoví prováděcí právní předpis (srov. § 40b odst. 2 o. s. ř.).

Vyhotovení usnesení v písemné podobě podepisuje předseda senátu; nemůže-li je podepsat, podepíše je jiný člen senátu, a, rozhodl-li samosoudce, jiný předsedou soudu pověřený soudce a důvod se na písemném vyhotovení poznamená (srov. § 158 odst. 1, větu první, a § 167 odst. 2 o. s. ř.).

Stejnopisy usnesení vyhotovené v písemné podobě podepisuje ten, kdo je vyhotovil (srov. § 21b odst. 2 vyhlášky č. 37/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů); touto osobou je zpravidla vedoucí soudní kanceláře nebo jím pověřený soudní zaměstnanec.

Účastníkům řízení (jejich zástupcům) se nedoručuje originál vyhotovení usnesení soudu, ale jeho stejnopis (srov. § 158 odst. 2 a § 167 odst. 2 o. s. ř.); stejnopis usnesení se doručuje v písemné podobě, odpovídá-li to určenému způsobu jeho doručení (srov. § 21b odst. 1, věta druhá, vyhlášky č. 37/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

Veřejnými listinami jsou listiny vydané soudy České republiky nebo jinými státními orgány v mezích jejich pravomoci a listiny, které jsou zvláštními předpisy prohlášeny za veřejné; veřejné listiny potvrzují, že jde o nařízení nebo prohlášení orgánu, který listinu vydal (srov. § 134 o. s. ř.). K tomu, aby byla listina vydaná soudem veřejnou listinou, ovšem nepostačuje, aby byla vydána v mezích pravomoci soudu; samozřejmým požadavkem kladeným na veřejnou listinu je také to, aby byla vydána v předepsané formě.

Usnesení soudu vydané v občanském soudním řízení je listinou vydanou soudem České republiky; k tomu, aby bylo veřejnou listinou, nepostačuje, aby bylo vydáno v mezích pravomoci soudů (§ 7 o. s. ř.), nýbrž je zapotřebí, aby splňovalo všechny požadavky, které pro ně předepisuje zákon, popřípadě jiné obecně závazné předpisy vydané na základě zákona.

V projednávané věci je nepochybné, že usnesení soudu prvního stupně ze dne 26. 8. 2010 nevyhovuje formálním požadavkům, které jsou předepsány pro takovou listinu vydávanou soudem, neboť originál jeho písemného vyhotovení nebyl v rozporu s ustanovením § 158 odst. 1, věty první, a § 167 odst. 2 o. s. ř. podepsán předsedkyní senátu JUDr. M. M. (a ani na jejím místě jinou oprávněnou osobou) a stejnopis usnesení vyhotovený v písemné podobě, který byl doručen žalovanému, nebyl v rozporu s ustanovením § 21b odst. 2 vyhlášky č. 37/1992 Sb. ve znění pozdějších předpisů podepsán tím, kdo ho vyhotovil (soudní zaměstnankyní Š. P.); soudní kancelář navíc přistoupila k doručení stejnopisu usnesení žalovanému v rozporu se zákonem, jestliže předsedkyně senátu JUDr. M. M. (a ani na jejím místě jiná oprávněná osoba) dosud nepodepsala originál usnesení. Absenci „vlastnoručního podpisu vyhotovitelky stejnopisu“ usnesení přitom nelze považovat – jak to činí odvolací soud – za „pouhou drobnou formální vadu, která nemá právní důsledky“, neboť jde o náležitost stejnopisu usnesení soudu vyhotoveného v písemné podobě předepsanou v souladu se zákonem obecně závazným právním předpisem, bez jejíhož naplnění nelze listinu vydanou soudem pokládat za listinu veřejnou. Usnesení soudu, které z těchto důvodů nevyhovuje formálním požadavkům kladeným na veřejnou listinu, tedy není – objektivně vzato nemůže být – způsobilé potvrdit, že jde o nařízení soudu jím sledované; jestliže žalovaný na takovou listinu soudy očekávaným a v ustanovení § 114b o. s. ř. uvedeným způsobem nereagoval, není možné mu to přičítat k tíži.

Z uvedených důvodů dospěl Nejvyšší soud k závěru, že fikce uznání nároku podle ustanovení § 114b odst. 5 o. s. ř. nenastane, jestliže usnesení, kterým byl žalovaný vyzván, aby se ve stanovené lhůtě ve věci písemně vyjádřil (§ 114b odst. 1 o. s. ř.), a které bylo žalovanému řádně doručeno, neobsahuje předepsané formální náležitosti a není proto veřejnou listinou.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu není správný; Nejvyšší soud jej proto podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty za středníkem, o. s. ř. zrušil. Protože důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i toto rozhodnutí (včetně opravného usnesení) a věc v tomto rozsahu vrátil soudu prvního stupně (Okresnímu soudu v Kolíně) k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta druhá, o. s. ř.).